

A man and a woman are shown in a control room, looking at a tablet together. The man is on the left, wearing a light blue shirt, and the woman is on the right, wearing a dark jacket over a white turtleneck. They are both looking at the tablet with interest. The background shows several monitors and a control panel. The overall lighting is blue and dim, suggesting a professional and focused environment.

Betere bescherming voor klokkenluiders

Inhoudsopgave

Betere bescherming voor klokkenluiders	3
Wat voorafging: de Europese richtlijn.....	3
Belgische klokkenluiderswet.....	3
Wat wordt verstaan onder een klokkenluider?.....	3
Mogelijke inbreuken.....	4
Hoe zit de beschermingsregeling precies in elkaar?.....	4
Welke voorwaarden zijn er om van de bescherming te genieten?.....	5
Intern en extern meldingskanaal.....	5
Intern meldkanaal.....	5
Extern meldkanaal.....	6
Openbaarmaking.....	6
Deadline voor intern meldkanaal.....	6
Verplichtingen voor pensioenfondsen.....	7

Betere bescherming voor klokkenluiders

Is jouw organisatie klaar voor de klokkenluiderswet? Juridische entiteiten (hierna organisaties genoemd) van minstens 50 werknemers zijn voortaan verplicht om een intern meldkanaal te voorzien. Via dat meldkanaal kunnen klokkenluiders inbreuken rond bepaalde regelgevingen melden.

In deze nota zetten we voor jou de nieuwe verplichtingen van de klokkenluiderswet op een rij. We lichten in eerste instantie de algemene principes voor de private sector toe, om vervolgens te bekijken wat de impact is van deze wetgeving voor de pensioenfondsen. De wet voorziet immers dat iedere organisatie binnen de financiële sector, ongeacht het aantal werknemers, verplicht wordt om een intern meldkanaal op te richten.

Wat voorafging: de Europese richtlijn

In 2019 nam Europa een richtlijn inzake klokkenluiders aan die voorziet in een aantal minimumnormen voor de bescherming van klokkenluiders. Hiermee beoogt Europa een uniform kader te creëren waarbij zowel in de publieke als de private sector personen sneller melding zouden maken van inbreuken op het EU-recht.

Zo voorziet de richtlijn in de bescherming van meldingen over inbreuken op 10 essentiële domeinen van onder meer overheidsopdrachten, over consumentenbescherming, tot privacy of inbreuken die de financiële belangen van de EU schaden. Indien er melding wordt gemaakt over dergelijke inbreuken, dan vereist Europa van haar lidstaten dat de klokkenluiders worden beschermd tegen elke vorm van represailles en er bovendien diverse beschermingsmaatregelen worden voorzien.

Belgische klokkenluiderswet

Een Europese richtlijn kent geen automatische inwerkingtreding en vereist omzetting in de nationale wetgeving door de verschillende lidstaten. Met enige vertraging heeft België ervoor gekozen om de richtlijn gesplitst om te zetten, met enerzijds een regeling voor de publieke sector¹ en anderzijds een regeling voor de private sector².

Sinds deze omzetting worden we op Belgisch niveau voor het eerst geconfronteerd met een algemene wettelijke klokkenluidersregeling.

Wat wordt verstaan onder een klokkenluider?

Wanneer iemand mistoestanden in een (voormalige) onderneming of organisatie – verkregen in een werkgerelateerde context – meldt of openbaar maakt, dan spreken we van een klokkenluider.

---

¹ Wet van 8 december 2022 betreffende de meldingskanalen en de bescherming van de melders van integriteitsschendingen in de federale overheidsinstanties en bij de geïntegreerde politie, B.S. 23.12.2022

² Wet van 28 november 2022 betreffende de bescherming van melders van inbreuken op het Unie- of nationale recht vastgesteld binnen een juridische entiteit in de private sector, B.S. 15.12.2022

De klokkenluider is een heel ruim gedefinieerd begrip en kan zowel een (ex-)werknemer, sollicitant, zelfstandige werkzaam in de organisatie, alsook persoon behorend tot het bestuurlijk, leidinggevend of toezichhoudend orgaan van de organisatie (met inbegrip van niet-uitvoerende leden), een vrijwilliger, stagiair of personeelslid van een onderaannemer zijn.

Mogelijke inbreuken

Een klokkenluider kan inbreuken melden op volgende regelgevingen:

- overheidsopdrachten;
- financiële diensten, producten en markten, voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering;
- productveiligheid en productconformiteit;
- veiligheid van het vervoer;
- bescherming van het milieu;
- stralingsbescherming en nucleaire veiligheid;
- veiligheid van levensmiddelen en diervoeders, diergezondheid en dierenwelzijn;
- volksgezondheid;
- consumentenbescherming;
- bescherming van de persoonlijke levenssfeer en persoonsgegevens, en beveiliging van netwerk- en informatiesystemen;
- bestrijding van belastingfraude;
- sociale fraudebestrijding;

Daarnaast genieten melders ook bescherming voor inbreuken waardoor de financiële belangen van de Europese Unie worden geschaad en inbreuken die verband houden met de interne markt.

Hoe zit de beschermingsregeling precies in elkaar?

Wanneer een klokkenluider een inbreuk meldt op regelgeving in bovenvermelde opgesomde domeinen, geniet hij onder concrete voorwaarden (zie verder) bescherming tegen represailles.

De wetgever biedt o.a. bescherming tegen ontslag, schorsing, degradatie, weigering van promotie of opleiding, pesterijen of uitsluiting, discriminatie of nadelige behandeling, vroegtijdige beëindiging of de niet-verlenging van een contract bepaalde duur, ...

De beschermingsmaatregelen gelden ook voor al diegenen die verbonden zijn met de melder (bijvoorbeeld collega's of familieleden die de klokkenluider bijstaan) en die zelf het slachtoffer kunnen worden van represailles in een werkcontext.

Neem je als organisatie toch één van bovenvermelde maatregelen en kan de melder aantonen dat hij melding heeft gedaan via een intern of extern kanaal? Dan zal je als organisatie moeten aantonen dat er geen verband bestaat tussen de genomen represaillesmaatregel en het melden van een inbreuk.

Kan je als organisatie het bewijs niet leveren, dan kan de melder (in hoedanigheid van werknemer) een schadevergoeding tussen de 18 en 26 weken loon claimen. In geval van ontslag is

bovenvermelde schadevergoeding niet cumuleerbaar met de vergoeding 'kennelijk onredelijk ontslag'). Voor inbreuken op wetgeving inzake financiële diensten, anti-witwas of terrorismebestrijding kan de claim tot een schadevergoeding van 6 maanden of vergoeding van de reële schade leiden.

Indien het slachtoffer van de represaillemaatregel geen werknemer is, moet de reële omvang van de schade bewezen worden.

Welke voorwaarden zijn er om van de bescherming te genieten?

Om in aanmerking te komen voor het bij de wet ingestelde beschermingsmechanisme, moet de melder:

1. gegronde redenen hebben gehad dat de gemelde informatie met betrekking tot de inbreuken, op het moment van de melding waarheidsgetrouw was en dat de informatie binnen het toepassingsgebied van de wet viel; én
2. een interne of externe melding, dan wel een openbaarmaking hebben gedaan, overeenkomstig de wet.

Intern en extern meldingskanaal

Er werd beslist om de keuze voor de meest geschikte meldingswijze over te laten aan de melder. Hij kan zich richten tot het intern meldkanaal, dan wel rechtstreeks de melding extern lanceren of overgaan tot een openbare bekendmaking.

Intern meldkanaal

Iedere organisatie van minstens 50 werknemers moet een intern meldkanaal opzetten.

De drempel van 50 of meer werknemers geldt echter niet voor organisaties in de private sector. Zij vallen onder het toepassingsgebied van de bepalingen op het gebied van financiële diensten, producten en markten en/of zijn onderworpen aan de wetgeving over terrorismefinanciering en witwassen. Zij moeten een intern meldkanaal voorzien ongeacht het aantal werknemers.

De organisatie krijgt de vrije keuze over de manier waarop het intern meldkanaal wordt opgezet (via CAO, arbeidsreglement of een aparte policy), zolang het sociaal overleg hierin werd gerespecteerd.

De wetgever vereist weliswaar dat er voldoende aandacht wordt besteed aan het uitrollen van procedures en opvolgingsystemen van interne meldingen en merkt op dat:

- Het intern meldkanaal een vertrouwelijk en beveiligd kanaal moet zijn waarbij er rekening werd gehouden met de vereisten van de GDPR-reglementering;
- Het platform gebruiksvriendelijk en voldoende flexibel is voor zowel mondelinge als schriftelijke meldingen met registratieverplichting;
- De melder een ontvangstbevestiging dient te ontvangen;

- Er een meldingsbeheerder moet worden aangesteld. De persoon die het intern meldkanaal beheert kan zowel een intern aangeduid persoon zijn als uitbesteed worden aan een derde partij, zolang de persoon maar voldoende onafhankelijk is, geen belangenconflict kent en kan rapporteren aan het hoogste directieniveau over risico's of belemmeringen voor de uitvoering van zijn taken.
- De melding zorgvuldig wordt opgevolgd en de melder binnen een redelijke termijn feedback ontvangt.

Extern meldkanaal

Hoewel de interne meldprocedure de voorkeur geniet, hoeven personen die inbreuken willen melden niet het interne meldkanaal te passeren. Er is immers geen getrapte meldingsplicht.

Een externe melding betekent dat er een bevoegde autoriteit per domein werd aangesteld via koninklijk besluit³, die op haar beurt de externe meldingen zal ontvangen, feedback zal geven en een opvolging zal bieden voor dergelijke meldingen. Vergeet hierbij als organisatie niet dat je aan jouw werknemers dient te communiceren aan welke autoriteit zij hun externe meldingen moeten richten.

De melder via het extern meldkanaal wordt op net dezelfde manier beschermd als personen die van het intern meldkanaal gebruik maken.

Openbaarmaking

Tot slot heeft de klokkenluider ook de mogelijkheid om, onder bepaalde voorwaarden, de informatie openbaar te maken via de pers of sociale mediakanalen.

In dat geval is de melder meestal niet beschermd tegen represailles. De melder is dan enkel beschermd als die vreest dat er bewijsmateriaal zou worden achtergehouden of indien er gevaar dreigt voor het algemeen belang.

Deadline voor intern meldkanaal

De wet trad in werking twee maanden na haar publicatie in het Belgisch Staatsblad dus op 15 februari 2023. Enkel de kleinere organisaties met 50 tot 249 werknemers krijgen iets meer tijd voor het instellen van het intern meldkanaal. Zij dienen klaar te zijn tegen 17 december 2023.

Opgelet: de andere regels van de wet (bijvoorbeeld de bescherming van de klokkenluider) zijn al wel van toepassing sinds 15 februari 2023.

---

³ 22 JANUARI 2023. - Koninklijk besluit tot aanduiding van de bevoegde autoriteiten voor de uitvoering van de wet van 28 november 2022 betreffende de bescherming van melders van inbreuken op het Unie- of nationale recht vastgesteld binnen een juridische entiteit in de private sector

Verplichtingen voor pensioenfondsen

Een instelling voor bedrijfspensioenvoorziening stelt veelal geen personeel te werk, maar is als deelnemer binnen de financiële sector de facto gehouden tot naleving van de klokkenluiderswet. Zij moeten uiterlijk 15 februari 2023 een intern meldkanaal opzetten.

Voor de pensioenfondsen is dergelijke topic natuurlijk niet geheel nieuw. Op vandaag heeft een pensioenfonds een interne klokkenluidersregeling die onderdeel uitmaakt van het integriteitsbeleid. Binnen het integriteitsbeleid heeft een pensioenfonds normalerwijze een procedure inzake interne waarschuwingen opgezet, een verplichting die volgt uit artikel 69 ter van de Wet van 2 augustus 2002 waarbij deze interne klokkenluidersregeling passende interne procedures diende in te stellen voor meldingen door personen die werken voor het pensioenfonds en die inbreuken vaststelden op onder meer de wet IBP en de sociale pensioenwetten.

Het nieuwe algemeen wettelijk kader van de klokkenluiderswet kent echter een ruimer toepassingsgebied en vereist actie van het pensioenfonds om in lijn te komen met de nieuwe regelgeving. De wet zet immers in op de bestrijding van fiscale en sociale fraude, en beschermt bovendien personen die niet werken voor of in opdracht van het pensioenfonds. Als pensioenfonds moet je in overweging nemen of je het bestaande beleid verder uitbouwt, rekening houdend met de verschillende meldkanalen die op gelijke voet staan, dan wel van een blanco blad vertrekt om een nieuw klokkenluidersbeleid uit te werken.

Het belangrijkste voor het pensioenfonds is uiteraard het opzetten van het intern meldkanaal, wat zowel intern kan worden georganiseerd, dan wel worden uitbesteed aan een geëxternaliseerde dienst via een derde. Wees bij het opzetten van het interne meldkanaal waakzaam op volgende punten:

- Hou de GDPR-reglementering indachtig. Op het moment van de melding gaan er immers privégegevens worden uitgewisseld;
- Pas je privacy policy, ORA en ook de uitbestedingsovereenkomst waar nodig aan. Weet dat het pensioenfonds te allen tijde blijft kwalificeren als verwerkingsverantwoordelijke;
- Voeg de klokkenluidersregeling als extra verwerking toe aan het dataregister;
- Wees aandachtig dat er geen gemeenschappelijk kanaal wordt opgezet tussen de bijdragende onderneming en het pensioenfonds, indien de bijdragende onderneming minstens 250 werknemers tewerkstelt;
- De memorie van toelichting verduidelijkt dat er beter geen DPO wordt aangesteld als meldingsbeheerder;
- Laat de meldingsbeheerder zeker terugkoppelen richting de betrokken sleutelfunctie en richting de Raad van Bestuur, die bevoegd zal zijn om maatregelen te nemen;
- ...

Ondertussen werden de FSMA en de Nationale Bank van België via koninklijk besluit aangeduid als externe meldkanalen. Vergeet deze externe meldkanalen niet mee op te nemen in je communicaties. Tevens publiceerde de FSMA als extern meldkanaal een circulaire omtrent de procedureregels voor het ontvangen en in behandeling nemen door de FSMA van meldingen van inbreuken⁴.

---

⁴ FSMA_2023_03 dd. 31 januari 2023 – bekendgemaakt op 15 februari 2023

Tot slot geven wij je graag mee dat er een nieuwe circulaire zal komen waarin de FSMA haar aanbevelingen met het oog op de naleving van deze nieuwe wetgeving zal formuleren. Deze circulaire wordt verwacht tegen de zomer 2023.

Heb je nog vragen over de nieuwe regels over de klokkenluiders met betrekking tot jouw pensioenfonds? Aarzel dan niet om contact op te nemen met je vertrouwde contactpersoon bij Vanbreda of via pensionconsultancy@vanbreda.be.

Vanbreda Risk & Benefits
Plantin en Moretuslei 297, 2140 Antwerpen